

Jego Magnificencja
Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego
prof. dr hab. Jacek Popiel

Magnificencjo,

trwający kryzys klimatyczno-ekologiczny jest największym wyzwaniem w dziejach ludzkości. Antropogeniczny wpływ na jego genezę i narastanie nie budzi wątpliwości ekspertów¹. Wszystkie_cy wkrótce doświadczymy zagrożeń związanych z katastrofą klimatyczno-ekologiczną, musimy więc jak najszybciej podjąć wspólne działania, by ograniczyć jej skutki.

Globalna społeczność akademicka wyraża jasną potrzebę podjęcia jak najszybszych działań wobec kryzysu klimatyczno-ekologicznego. Takie jednostki, jak: University of British Columbia², University of Harvard³, Newcatle University⁴, University of Helsinki⁵ i wiele innych wyznaczają drogę w reagowaniu na katastrofę oraz w adaptacji do niej. Wiemy, że również polska wspólnota akademicka wielokrotnie postulowała lub podejmowała działania, których celem było jeśli nie zapobieżenie, to przynajmniej oddalenie w czasie zgubnych skutków kryzysu klimatyczno-ekologicznego. Odważne stanowisko Wydziału Biologii⁶, seria artykułów popularyzujących wiedzę ekspercką⁷, czy wezwanie do ograniczenia zużycia plastiku⁸ - wszystko to są wyrazy troski o dobro społeczności akademickiej, ale także całego świata żywego i nieożywionego⁹. Nadszedł czas, w którym wszystkie_cy - naukowczynie_cy, polityczki_cy, a przede wszystkim obywatelki_le - musimy "podjąć natychmiastowe działania, dotyczące największego wyzwania w dziejach, jakim jest kryzys klimatyczny i ekologiczny"¹⁰. Czując się częścią

¹ <https://www.ipcc.ch/report/srccl/>, <https://nature.com/articles/s41586-019-1401-2>, <https://nature.com/articles/s41561-019-0402-y>, <https://nature.com/articles/s41561-019-0400-0>, <https://climate.nasa.gov/scientific-consensus/> [dostęp: 18 grudnia 2019]

² <https://sustain.ubc.ca/campus/climate-action/climate-action-plan> [dostęp: 18 grudnia 2019]

³ <https://green.harvard.edu/campaign/harvards-climate-action-plan> [dostęp: 18 grudnia 2019]

⁴ <https://www.ncl.ac.uk/press/articles/archive/2019/04/climateemergency/> [dostęp: 18 grudnia 2019]

⁵ <https://www.helsinki.fi/en/news/sustainability-news/university-of-helsinki-joins-declaration-of-climate-emergency> [dostęp: 18 grudnia 2019]

⁶ https://wb.uj.edu.pl/wydzial/aktualnosci/komunikaty/-/journal_content/56_INSTANCE_dfcQF18WvJhE/41643/143050723 [dostęp: 18 grudnia 2019]

⁷ https://nauka.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_INSTANCE_Sz8leL0jYQen/74541952/108608865 [dostęp: 18 grudnia 2019]

⁸ <http://niedlaplastiku.pl> [dostęp: 18 grudnia 2019]

⁹ Reszta aktywności podejmowanych przez polską akademię wobec kryzysu klimatyczno-ekologicznego: Apel Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich o podjęciu pilnych, skutecznych działań w odpowiedzi na kryzys klimatyczny i środowiskowy (https://www.krasp.org.pl/resources/upload/dokumenty/dokumenty_ro%C5%BCne/apel/Apel_KRASP_kryzys_klimatyczny.pdf [dostęp: 11 grudnia 2019]); uchwała Rady Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych oraz Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych UW w sprawie ochrony klimatu (<https://monitor.uw.edu.pl/Lists/Uchway/Attachments/4955/M.2019.208.U.461.pdf> [dostęp: 11 grudnia 2019]), deklaracja Rady Wydziału Psychologii UW w sprawie zmian klimatu (<https://www.uw.edu.pl/deklaracja-rady-wydzialu-psychologii-uw-w-sprawie-zmian-klimatu/> [dostęp: 11 grudnia 2019]); uchwała Rady Wydziału Biologii UW w sprawie kryzysu klimatyczno-ekologicznego (https://www.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2019/09/uchwala_01092019_rwb_uw_190924.pdf [dostęp: 11 grudnia 2019]); O Uniwersytet odpowiedzialny wobec społeczeństwa i wobec planety. List otwarty do środowisk akademickich. Instytut Kultury Polskiej (<http://ikp.uw.edu.pl/o-universytet-dla-ziemi/> [dostęp: 11 grudnia 2019]); stanowisko Rady Wydziału Biologii UJ w sprawie kryzysu klimatyczno-ekologicznego (https://wb.uj.edu.pl/wydzial/aktualnosci/komunikaty/-/journal_content/56_INSTANCE_dfcQF18WvJhE/41643/143050723 [dostęp: 11 grudnia 2019]) uchwała Rady Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska UŚ w sprawie ogłoszenia klimatycznego i środowiskowego stanu wyjątkowego w Uniwersytecie Śląskim (http://www.wbios.us.edu.pl/tl_files/wydzial/UchwalaRW-84-2019_Klimatyczny_stan_wyjatkowy.pdf [dostęp: 11 grudnia 2019]); uchwała Rady Wydziału Nauk Biologicznych UW w sprawie ogłoszenia klimatycznego i środowiskowego stanu wyjątkowego w Uniwersytecie Wrocławskim (<https://uni.wroc.pl/klimatyczny-i-srodowiskowy-stan-wyjatkowy-uchwala-wnb/> [dostęp: 11 grudnia 2019]); powołanie zespołu doradczego ds. kryzysu klimatyczno-ekologicznego na Uniwersytecie Warszawskim (<https://www.uw.edu.pl/powolanie-zespołu-doradczego-ds-kryzysu-klimatyczno-ekologicznego/> [dostęp: 11 grudnia 2019])

¹⁰ Źródło: https://wb.uj.edu.pl/wydzial/aktualnosci/komunikaty/-/journal_content/56_INSTANCE_dfcQF18WvJhE/41643/143050723 [dostęp: 18 grudnia 2019]

instytucji kształcącej ponad 41 tysięcy studentek_ów, zatrudniającej ponad 7000 pracownic_ków oraz kształtującej życie naukowe, kulturalne, a także ekonomiczne w drugim największym mieście naszego kraju, mamy świadomość ogromnej skali jego oddziaływania oraz wagi przykładu, który Uniwersytet Jagielloński może dać naszej części świata.

Wzywamy więc Waszą Magnificencję do niezwłocznej realizacji postulatów Strategii Klimatycznej do stycznia 2022, w skład której wchodzi poniższe punkty:

1. Wyznaczenie terminu, w którym **Uniwersytet Jagielloński stanie się instytucją neutralną węglowo** i utworzenie planu, który umożliwi jak najszybsze osiągnięcie tego celu.
2. Wydanie **stanowiska całej społeczności Uniwersytetu Jagiellońskiego i Jego Rektora** w sprawie kryzysu klimatyczno-ekologicznego oraz podejmowanie współpracy z innymi polskimi uczelniami, a także władzami samorządowymi i centralnymi związanej z realizacją konkretnych polityk klimatycznych.
3. Stworzenie i wspieranie **interdyscyplinarnej, międzywydziałowej grupy ekspertek_ów**, które_rzy będą szerzyć rzetelne informacje o stanie ekosystemu i klimatu w społeczeństwie poprzez aktywne docieranie do wszelkich grup społecznych i demograficznych, zarówno na poziomie obywaterek_li, jak i decydentek_ów politycznych, gospodarczych i prawodawczyń_ców. Chcemy również, żeby była to grupa merytorycznie wspierająca implementację różnych polityk klimatycznych (samorządowych, krajowych etc.) oraz żeby wykonywała te zadania z zachowaniem praw pracowniczych (m.in. otrzymując odpowiednie wynagrodzenie za swoją pracę).
4. Stworzenie **programu grantowego**, wspierającego interdyscyplinarne badania stosowane w dziedzinie zapobiegania skutkom katastrofy klimatycznej i ekologicznej (łącznie zarówno nauki przyrodnicze, jak i społeczno-humanistyczne), a także inicjatywy pro-klimatyczne, wskazujące na niebezpieczeństwa, jakie niesie antropocen.
5. **Włączenie do programów nauczania wszystkich kierunków studiów otwartych zajęć poświęconych trwającemu kryzysowi klimatyczno-ekologicznemu**, tłumaczących ponadto politykę Uniwersytetu w tym zakresie i promujących aktywne uczestnictwo w walce o największy kapitał, jakim dysponują nasze Studentki i nasi Studenci: przyszłość. Zajęcia takie powinny być skierowane zarówno do studentek_ów, jak i do pracownic_ków Uniwersytetu, spośród których nie wszystkie_cy dysponują rzetelną, merytoryczną wiedzą dotyczącą kryzysu ekologicznego i klimatycznego.
6. **Wycofanie środków z banków finansujących działalność pogłębiającą kryzys klimatyczny i ekologiczny**, np. budowę nowych bloków elektrowni węglowych czy inwestycje prowadzące do dalszej eksploatacji złóż paliw kopalnych.

7. Przeprowadzenie **audytu energetycznego** Uniwersytetu Jagiellońskiego i podjęcie działań zmierzających do zmniejszenia zużycia energii, wyeliminowania wszelkich form jej marnowania oraz do czerpania jej z możliwie jak najmniej emisyjnych źródeł.
8. Stworzenie **zasad dobrej współpracy**, których będą musiały przestrzegać podmioty zewnętrzne - np. firmy remontowe i porządkowe, zewnętrzne_i współorganizatorki_rzy konferencji, dostawczyń_cy itd. - świadczące usługi na terenie Uniwersytetu lub obsługujące go w inny sposób. Aby zachować integralność działań i deklaracji, koniecznym jest stworzenie zasad, które zysk ekologiczny przedkładają nad ekonomiczny - to ważne np. w przypadku rozstrzygania przetargów czy wylaniania usługodawczyń_ców, gdzie bezwzględny priorytetem powinno być zachowanie wymogów klimatyczno-ekologicznych. Uniwersytet jest na tyle dużym i poważnym partnerem, że może wpływać na swoje_ich współpracowniczk_i_ków. Sam będąc dobrym, może innych wspierać w stawianiu się lepszymi.
9. Zmniejszenie śladu węglowego Uniwersytetu związanego z transportem i podróżami poprzez **promowanie transportu zbiorowego, rowerów, kolei**, zarówno pracownic_ków, jak i studentek_ów. Stosownym akcjom tematycznym powinny towarzyszyć **konkretne działania**, przede wszystkim tworzenie odpowiedniej infrastruktury i wsparcie finansowe dla korzystających z nisko emisyjnych środków transportu studentek_tów i pracownic_ków. Zamiast latać na konferencję, często można pojechać na nią pociągiem, ale wymaga to np. przyznania pracownicy_kowi dłuższego urlopu naukowego lub preferencyjnego systemu dotowania niskoemisyjnych środków przemieszczania się. Rolą administracji powinno być wypracowanie skutecznego i roztropnego systemu zachęt, uwzględniającego zarówno ekonomię, względy środowiskowe, jak i komfort podróżujących. Postulujemy również ograniczenie spotkań, które wymagają korzystania ze środków transportu, i wszędzie, gdzie to możliwe, zastąpienie ich telekonferencjami.
10. Zainicjowanie akcji **masowych nasadzeń** odpowiednich gatunków **roślin na terenach należących do Uniwersytetu wszędzie, gdzie to możliwe** (też wewnątrz budynków) oraz obrona istniejących terenów zielonych należących do Uniwersytetu. Rośliny nie tylko pochłaniają dwutlenek węgla, ale również stanowią najlepsze źródło obniżania temperatur w mieście podczas upałów. Zwiększają też zatrzymywanie wody w ziemi - rzecz istotna w obliczu suszy. W zgodzie z punktem 9. byłoby m.in. stopniowe zmniejszanie pojemności parkingów i zastępowanie ich zieleńcami.
11. Do końca 2020 roku **wyeliminowanie plastiku** w postaci opakowań, materiałów promocyjnych i biurowych etc. z przestrzeni uniwersyteckich: sal wykładowych, stołówek, akademików, domów gościnnych, obiektów muzealnych i administracyjnych; w pierwszej kolejności w pierwszej kolejności przedmiotów jednorazowego użytku

12. Wprowadzenia **zakazu sprzedaży mięsa wołowego i ograniczenia sprzedaży innych produktów odzwierzęcych do 50%** w ofercie każdego punktu gastronomicznego (stałego bądź czasowego) działającego na terenie Uniwersytetu. Hodowla przemysłowa jest jednym z głównych źródeł emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, wymaga też olbrzymich zasobów wody i przestrzeni, których i tak jest zbyt mało. Najnowszy raport ONZ "Climate change and land" z połowy 2019 roku dostarcza poważnych danych dotyczących natychmiastowej potrzeby zmiany przez społeczeństwo diety na roślinną. Postulujemy ponadto **usunięcie z terenu Uniwersytetu wszystkich automatów z przekąskami czy napojami** i zastąpienie ich ekonomicznie przystępnymi alternatywami, które ponadto będą budować zintegrowaną społeczność akademicką. Do tego potrzebne są **przyjazne, otwarte przestrzenie**, w których można nie tylko wspólnie spożywać posiłki, ale również spotykać się, rozmawiać, spędzać czas wolny i budować wspólnotę skupioną wokół oddolnych, również nieformalnych inicjatyw.
13. Zrekompensowanie skutków powyższego zakazu sprzedaży produktów odzwierzęcych poprzez **szerzenie**, także wśród osób pracujących w stołówkach i świadczących usługi gastronomiczne na potrzeby imprez organizowanych na terenie Uniwersytetu, **wiedzy o zdrowym, neutralnym dla środowiska sposobie odżywiania** oraz wsparcia (także finansowego, w postaci bonów lub dotacji) odpowiedzialnych wyborów żywieniowych osób studiujących i pracujących na Uniwersytecie, a także jego gościń_ci. Wzywamy też do rozwijania sprzyjającej takim wyborom infrastruktury (np. stawianie na terenie Uniwersytetu ogólnodostępnych punktów, w których bezpłatnie można czerpać zdatną do picia wodę).
14. Wydanie administracji i pracownikom_kom zaleceń faktycznie, a nie tylko deklaratywnie, regulujących zasady **odpowiedzialnej gospodarki papierem, wodą i innymi zasobami oraz dobrami wspólnymi** (ang. *commons*). Zalecenia te powinny objąć również związane z Uniwersytetem instytucje, takie jak Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, samorząd studencki itd. Zminimalizowanie zużycia surowców (np. poprzez zaprzestanie produkcji zbędnych gadżetów promocyjnych) i wprowadzanie neutralnych lub mniej szkodliwych dla środowiska zamienników (np. eko-papieru) powinno wydarzyć się bez zbędnej zwłoki.
15. Powołanie Rady Klimatycznej, której zadaniem będzie **weryfikacja stopnia realizacji powyższych celów, zapobieganie działaniom pozorowanym**, bez faktycznego przełożenia na sposób funkcjonowania Uniwersytetu na każdym poziomie, a także współpraca z podobnymi ciałami zarówno w przestrzeni akademickiej, jak i społecznej (organizacje pozarządowe, ruchy społeczne). Rada Klimatyczna złożona będzie z osób reprezentujących poszczególne wydziały, społeczność studencką i pracowniczą, w tym związki zawodowe oraz ruchy nieformalne - wszystkie współpracujące na partnerskich zasadach oraz wykonujące te zadania

z zachowaniem praw pracowniczych (m.in. otrzymując odpowiednie wynagrodzenie za swoją pracę).

16. Nadanie powyższym celom i zobowiązaniom rangi **wiążącego aktu prawnego**, w którym znajdują się konkretne rezultaty, wyznaczające stopień realizacji danego celu, przypisane do konkretnych, odpowiedzialnych za ich realizację osób lub jednostek, a także harmonogram oraz konsekwencje administracyjne związane z brakiem jego realizacji.

Zdajemy sobie sprawę, że powyższa lista stanowi jedynie punkt wyjścia dla niezbędnych i pilnych działań, jakie wszystkie_cy musimy podjąć - teraz, natychmiast. Choć niektóre postulaty wydawać się mogą radykalne, są już wybitne ośrodki akademickie, które je podejmują.¹¹ Wiemy, że ich realizacja będzie wymagała zaangażowania całej wspólnoty akademickiej, dlatego zapewniamy Waszą Magnificencję o naszym wsparciu i deklarujemy gotowość działania. Pewna część postulatów będzie wymagać konsultacji ze społecznością akademicką w formie pełnej partycypacji, włączającej cały Uniwersytet, w tym grupy nieformalne (np. poprzez stworzenie studenckiego panelu obywatelskiego).

KlimatUJ

---

¹¹ <https://www.gold.ac.uk/news/carbon-neutral-plan/> [dostęp: 18 grudnia 2019]